

Paleolit

Paleolithic

Bílovice (k. ú. Bílovice u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Ploštiny“.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1132300N, 17.5531800E

Lokalita Bílovice – „Ploštiny“ je v archeologické literatuře dobře známa, a to především díky intenzivnímu osídlení z pozdní doby bronzové (Salaš 2005; Chrástek 2015). V roce 2020 se zde nově podařilo prokázat také pobyt člověka v období mladého paleolitu. Při povrchovém průzkumu lokality byly nedaleko od sebe objeveny dva štípané artefakty. V prvním případě jde o pravidelnou čepel s odlomenou bází a místní retuší, zhotovenou ze středně silně patinovaného eratického silicitu (obr. 1: 1). Ve druhém pak o masivní preparační úštěp z lehce patinovaného zelenošedého radiolaritu, jehož jeden z boků nese původní povrch radiolaritové konkrece (obr. 1: 2).

Polní trať „Ploštiny“ se nachází na severním okraji katastru Bílovic a z geografického hlediska je situována na mírném, k jihovýchodu orientovaném svahu v nadmořské výšce pohybující se okolo 200 m. Zmiňovaný svah se pozvolna uklání do inundace potoka Březnice, jehož aktuální tok probíhá cca 280 m od místa nálezů. Vzhledem k nízkému počtu prozatím nalezených artefaktů mohou být zdejší aktivity datovány pouze rámcově do mladého paleolitu. S ohledem na nížinnou polohu lokality, navíc s vazbou na drobnou vodoteč a boční údolí mimo hlavní komunikační koridor, nelze vyloučit souvislost nálezů s osídlením regionu v pozdní fázi mladého paleolitu (cf. Škrdla 2005, 114–115, 155–157; Škrdla, Švehla 2009, 235; Fojtík, Popelka 2019, 168; Bartík, Škrdla 2020). Výše zmíněné artefakty reprezentují v pořadí již čtvrtou polohu s doklady paleolitického osídlení na katastru Bílovic. Doposud byly evidovány paleolitické nálezy z tratí „Nad Mlýnem“, „Štěrký“ a také z polohy „Nad Vinohrady“, která se ovšem rozprostírá už na rozhraní katastrů Bílovic a Nedachlebic (Škrdla 2005, 74–75).

Literatura

- Bartík, J., Škrdla, P. 2020: Pozoruhodná kolekce paleolitických artefaktů z Dolního Němčí – Babí hory. *Slovácko LXI*, 59–69.
- Fojtík, A., Popelka, M. 2019: Otrokovice (k. ú. Kvítkovice u Otrokovic, okr. Zlín). *Přehled výzkumů* 60(1), 168.
- Chrástek, T. 2015: *Bílovice – Ploštiny*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 820/15. Uloženo: archiv archeologického oddělení Slováké muzea v Uherském Hradišti.
- Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty ze střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Moravské muzeum.
- Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the middle course of the Morava river*. The Dolní Věstonice Studies 13. Brno: Academy of Science on the Czech Republic, Institute of Archeology of the CAS, Brno.
- Škrdla, P., Švehla, P. 2009: *Napajedla* (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 50, 235–236.

Obr. 1. Bílovice. Čepel a úštěp. Foto J. Bartík.

Fig. 1. Bílovice. A blade and a flake. Photo by J. Bartík.

Summary

Bílovice (Bílovice u Uherského Hradiště cadastral area, Uherské Hradiště District). A white patinated blade from erratic flint (Fig. 1: 1) and a flake from radiolarite were found (Fig. 1: 2) at the Bílovice – “Ploštiny” site. This is the fourth location with Upper Paleolithic finds from the Bílovice cadastral area.

Jaroslav Bartík

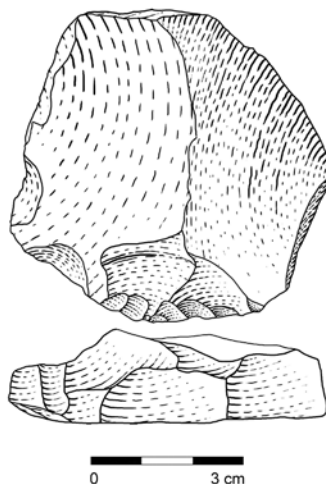
Bořítov (okr. Blansko)

Bořítov V, „Horky“.

Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1134756, -595222

Součástí sběrů objevitele této významné lokality Antonína Štrofa je i dosud nepovšimnutý artefakt z cizorodé horniny. Je jím velký plochý úštěp s širokou, hrubě upravenou patkou, svírající s ventrální plochou (bez patrného bulbu) velmi otevřený úhel (obr. 2). Vlevo dole je vyretušovaný vrub. Vyroben je

Obr. 2. Bořítov. Úštěp z bečovského křemence. Kresba T. Janků.

Fig. 2. Bořítov. A flake made of the Bečov quartzite. Drawing by T. Janků.

z bělošedého křemence bečovského typu, jehož původ je možno hledat v okolí Písečného vrchu v severozápadních Čechách (230 km od lokality). Datování artefaktu je ovšem nejisté. Bylo by lákavé jej spojit se středopaleolitickým micoquienem, který na „Horkách“ dominuje, protože by šlo o nejvzdálenější import suroviny v našem středním paleolitu. Na místě se však vyskytují i prvky aurignacienu a zřejmě i magdalénieny (Oliva 1987; 2014).

Literatura

- Oliva, M. 1987: Vyvinutý micoquien z návrší Horky u Bořitova – první výsledky. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXII, 21–44.
- Oliva, M. 2014: Starší doba kamenná – paleolit. In: Z. Jarůšková, A. Štrof (eds.): *Pravěk Boskovicka*. Vlastivěda Boskovicka 3. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 15–49.

Summary

Bořitov (Blansko District). A large flake made of the Bečov quartzite (north-western Bohemia, 230 km to the outcrop) was found (Fig. 2) at the Bořitov V site (elevation point 404 m). The occupation of the site dates to the Middle Paleolithic although elements of the Aurignacian and Magdalenian are also present.

Martin Oliva

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň; ul. Houbarská č. p. 83.

Pleistocén. Osteologický materiál. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2134000N, 16.6916000E

V rámci akce Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byla ve výkopu pro kanalizaci, která bude probíhat pod budoucí komunikací k plánovaným rodinným domům, nalezena lebka stepního zubru (*Bison priscus*). Lebka ležela spodinou lebeční vzhůru, zhruba ve 2 m pod aktuálním povrchem terénu. Pravý násadec na roh (*processus cornualis*) byl odbagrován, levý zůstal zachován. Lebka je téměř kompletní, spodní čelist (*mandibula*) ale nebyla nalezena. Patřila dospělému jedinci, pravděpodobně samci. Nález ležel v rozvlečených interglaciálních sedimentech, které obsahovaly polohy šterku (pravděpodobně se jedná o rozplavování vyšších šterkových teras ve vlhčím období pleistocénu). Nálezy bizona jsou poměrně vzácné a spíše je známe z jeskyní, kam se dostaly jako kořist šelem či člověka (Musil 2015; Roblíčková et al. 2020). Zde se pravděpodobně jednalo o ojedinělý uhynulý kus, který byl díky svahovým pohybům přemístěn do místa svého nálezů. Charakter usazenin naznačuje, že se pravděpodobně jedná o sedimenty z teplého období, možná posledního interglaciálu. Výzkum lebky nadále pokračuje v laboratoři Ústavu fyziologie Lékařské fakulty MU v Brně.

Literatura

- Musil, R. 2015: *Morava v době ledové. Prostředí posledního glaciálu a metody jeho poznávání*. Brno: Masarykova univerzita Brno.
- Roblíčková, M., Mrázek, J., Plichta, A. 2020: Jeskyně Feryho tajná a její fauna (Moravský kras, Česká republika). *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae* CV(2), 250–275.

Summary

Brno (Líšeň cadastral area, Brno-City District). The skull of a steppe bison was discovered in the trench of a sewer system. The find was at a depth of 2 m in the interglacial sediments.

Miriám Nývltová Fišáková, Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň II, „Lepinky“; Líšeň IIa, „Za Panskou zahradou“;

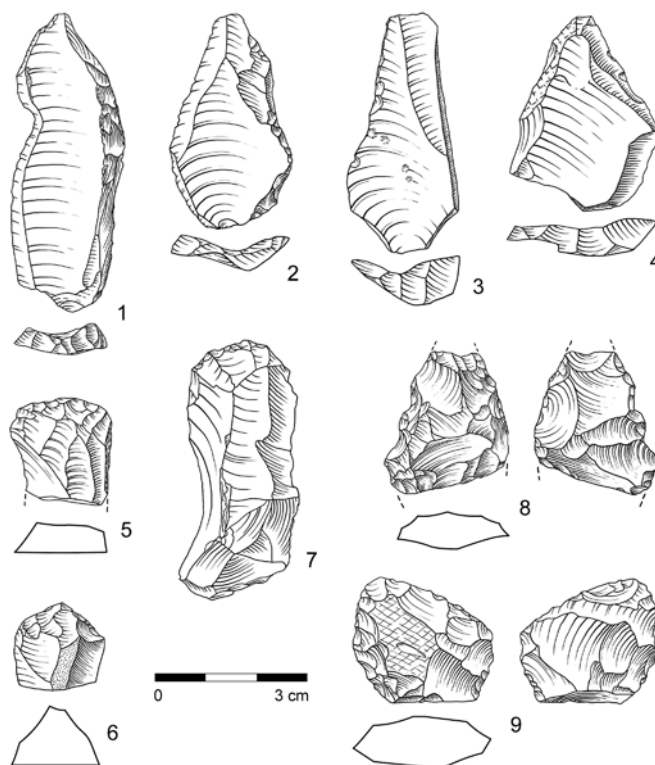
Líšeň I, „Čtvrtě“; Líšeň III, „Kostelíček“.

Starší fáze mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1965928N, 16.7044531E; 49.2097217N, 16.7055003E

V roce 2020 pokračovaly sběry Petra Šmacha na lokalitách u Líšně. Nejbohatší sběry uskutečnil na centrální lokalitě I – „Čtvrtě“, kde našel levalloiský hrot, resp. hrotitou podhřebenovou čepel, na jejímž pravém boku jsou stopy hřebenovité úpravy vodící čepel, odbité předtím (obr. 3: 1). Artefakt ilustruje jeden z možných postupů výroby levalloidních produktů v nejstarší fázi našeho mladého paleolitu, který má analogie na izraelské stanici Boker Tachtit (Škrdl 2003). Stovky dalších artefaktů poskytly lokality Brno-Líšeň II „Lepinky“ a IIa – „Za Panskou zahradou“. Zatímco ty první jen dokreslily levalloidní ráz industrie (obr. 3: 2–4), známý z předchozích sběrů (Oliva 1985), nálezy z lokality IIa (návrší okolo kóty 320,4) přinesly i první retušované nástroje: přelomené čepelové škrabadlo z jurského rohovce (obr. 3: 5), dvě vysoká škrabadla z jurských rohovců (obr. 3: 6, 7), drobné plošné retušované drásadlo z mírně přepáleného černého silicitu (obr. 3: 8), střed listovitého hrotu, patrně z rohovce typu Krumlovský les, variety II (obr. 3: 8) a retušovaný zlomek pazourku. Mezi 12 jádry jsou většinou zbytky a zlomky, největším kusem je ale počátkové jádro z jurského rohovce. Z osmi čepelí jsou jen dvě kvalitnější, mezi 80 úštěpy a menšími kusy odpadu se kromě rohovce ze Stránské skály objevují jiné jurské a křídové rohovce a vodící čepel z pazourku. Výrazné levalloiské prvky se ve sběrech, které působí dojmem směsi různých industrií ze starší fáze mladého paleolitu, nevyskytují. Východně od značně roztahané lokality II se u lesa na velmi omezené ploše nachází boční koncentrace IIb (Oliva 1985), kde P. Šmacha vyzvedl sedm

Obr. 3. Brno-Líšeň. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 3. Brno-Líšeň. Selected finds. Drawing by T. Janků.